

FÖRKÖPSINFORMATION INVESTERINGSRÅDGIVNING

Utskriftsdatum

Anknutet ombud

Prima Kapitalförvaltning AB
org. 556730-1329
Norrgårdsgatan 3
595 41 Mjölby
www.primakapitalforvaltning.se
tfn 0142 – 191 30

Värdepappersbolag

Nord Fondkommission AB
org.nr 556832–1342
Grevgatan 55
114 59 Stockholm
www.nordfk.se
tfn 08 - 684 305 00

Innehållsförteckning

- Information om Anknutet Ombud	sid 1
- Information om Nord Fondkommission (värdepappersbolag)	sid 2
- Information om Intressekonflikter	sid 7
- Riktlinjer för utförande och förmedling av order	sid 9
- Information om egenskaper och risker avseende finansiella instrument	sid 11
- Allmänna villkor för handel med finansiella instrument	sid 17

INFORMATION OM ANKNUTET OMBUD

Inledning

Denna förköpsinformation lämnas i samband med Investeringsrådgivning. Investeringsrådgivaren, nedan även kallad ombud, utför sina tjänster för sin uppdragsgivare, nedan kallad Kunden, i egenskap av anknutet ombud till **Nord Fondkommission AB**.

Anknutet Ombud

Enligt lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden får ett värdepappersbolag teckna avtal med fysiska eller juridiska personer om att dessa kan agera såsom anknutna ombud till värdepappersinstitutet. En fysisk eller juridisk person får endast vara anknutet ombud till ett värdepappersbolag.

Ett anknutet ombud får tillhandahålla följande investeringstjänster:

- marknadsföra investerings- eller sidotjänster,
- ta emot eller vidarebefordra instruktioner eller order avseende investeringstjänster eller finansiella instrument,
- placera finansiella instrument, eller
- tillhandahålla investeringsrådgivning till kund avseende ovanstående instrument eller tjänster.

Det anknutna ombudet har ingått avtal med Nord Fondkommission AB ("Nord FK") om att tillhandahålla investeringstjänster inom ramen för Nord FKs värdepapperstillstånd. Ytterligare information om det anknutna ombudet kan lämnas av det anknutna ombudet.

Ansvar för ren förmögenhetsskada

Nord FK är ansvarigt för ren förmögenhetsskada som det anknutna ombudet genom sin verksamhet uppsåtligen eller av oaktsamhet orsakar en kund. Anspråk skall riktas mot Nord FK inom skälig tid från det att skadans uppkomst upptäcktes.

Anknutna ombudets övriga verksamhet

Det anknutna ombudet har möjlighet att från tid till annan vid sidan av ovanstående investeringstjänster möjlighet att bedriva övrig verksamhet, till exempel försäkringsförmedling. Det anknutna ombudet är ansvarigt för ren förmögenhetsskada som företaget orsakar i sin övriga verksamhet.

INFORMATION OM NORD FONDKOMMISSION

Nord Fondkommission AB ("Nord FK")

Org. nummer 556832-1342
Grevgatan 55, 114 59 Stockholm
Tel: 08-684 305 00
Web: www.nordfk.se

Nord FK står under tillsyn av Finansinspektionen Box 7821, 103 97 Stockholm. www.fi.se

Nord FK har tillstånd att bedriva värdepappersrörelse enligt lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden. Tillståndet omfattar följande verksamheter - Investeringsrådgivning till kund avseende finansiella instrument - Mottagande & vidarebefordran av order avseende finansiella instrument - Placering av finansiella instrument utan fast åtagande - Utförande av order avseende finansiella instrument på kunders uppdrag - Förvara finansiella instrument & ta emot medel med redovisningsskyldighet - Förvaltare av fondandelar. Investeringsrådgivningen hos Nord FK utgår från ett stort och diversifierat urval av finansiella instrument som finns tillgängliga på marknaden, både vad gäller typ av finansiella instrument och emittenter. De finansiella instrumenten kan exempelvis utgöra aktieplaceringar, ränteplaceringar, fonder och strukturerade produkter. Analysen avser såväl makroekonomiska förhållanden som bransch- och företagsspecifika förhållanden. Bland de finansiella instrumenten kan det ingå instrument där Nord FK är arrangör och instrument emitterade av aktörer med vilka Nord FK har nära förbindelser. Investeringsrådgivningen sker därför på icke-oberoende grund. Nord FK utför inte någon regelbunden bedömning av lämpligheten av de rekommendationer som har lämnats.

Nord FK agerar genom anknutna ombud Anknutna Ombud är företag som genom avtal med Nord FK har möjlighet att marknadsföra investeringstjänster, ta emot och vidarebefordra order avseende ett eller flera finansiella instrument och tillhandahålla investeringsrådgivning. Anknutna Ombud är registrerade hos Bolagsverket i Sverige. Bolagsverket kan lämna upplysning om Anknutna Ombud till Nord FK.

Bolagsverket, 851 81 Sundsvall.
Tel 060-184000.
www.bolagsverket.se

Information om språk

Det språk som används i dokumentation och i kontakterna mellan Nord FK och kunden är främst svenska men kan även vara norska och engelska.

Kommunikationsmetoder

De kommunikationsmetoder Nord FK använder är inloggning via hemsida, brev, telefon och epost. Epost används dock inte till order i finansiella instrument.

Information om kundkategorisering m.m.

Nord FK är enligt lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden skyldig att kategorisera alla kunder som tar del av investeringstjänster. Syftet är att kunden ska erhålla rätt nivå av legalt skydd, samt anpassa kundskyddet efter den enskilde kundens förutsättningar. Privatpersoner och mindre företag betraktas normalt som "icke-professionella". Utöver "icke-professionella" kunder finns det också "professionella" kunder, vilka är större företag, kreditinstitut och andra finansiella institut samt offentliga organ och liknande verksamheter med ett mindre behov av skydd. Den tredje kategorin är s k "jämbördiga motparter", vilka har lägst skydd enligt lagen. Dessa är t.ex. banker, centralbanker och myndigheter. Nord FK kategoriserar i princip samtliga sina kunder som "icke-professionella", om inte annat avtalats med kunden. Som kund i kategorin "icke-professionell" omfattas kunden av den högsta skydds nivån enligt lagen. Detta innebär att Nord FK bl.a. kommer att lämna information om finansiella instrument och riskerna med dessa samt kostnader och andra avgifter för handel med dessa. När Nord FK tillhandahåller investeringsrådgivning, kommer Nord FK att bedöma om en tjänst eller ett instrument är lämplig för den enskilde kunden, innan Nord FK tillhandahåller tjänsten eller rekommenderar instrumentet. Bedömningen görs mot bakgrund av kundens erfarenhet och kunskap om tjänsten, investeringsmål och finansiella ställning. Vid andra typer av tjänster än rådgivning kommer Nord FK att bedöma om tjänsten är passande för kunden mot bakgrund av kundens kunskaper och erfarenhet. Om kunden på eget initiativ kontaktar Nord FK enbart för att utföra en order i ett s k okomplicerat finansiellt instrument (t.ex. aktier som tagits upp till handel på en reglerad

marknad), tillhandahåller Nord FK tjänsten utan att göra en bedömning om tjänsten är passande för kunden.

Kunder har möjlighet att ansöka om att få byta kundkategori. En "icke-professionell" kund kan skriftligen begära att få bli behandlad som "professionell". Nord FK måste då göra en bedömning av den enskilde kundens erfarenhet och kunskap i fråga om en viss transaktion eller tjänst och förvissa sig om att kunden kan fatta sina egna investeringsbeslut och förstår de risker som kan vara förknippade med placeringen. Kunden mister då det högre kundskyddet.

Information om Nord FK:s rådgivning

Vid individuell investeringsrådgivning till kund gäller vissa formkrav för att tjänsten ska överensstämma med lagstiftningen. Rådgivningen ska dokumenteras och kunden får ta del av ett eller flera dokument i samband därmed. Nord FK:s rådgivare ska kunna styrka sin formella kompetens. Rådgivaren genomför en genomgång av kundens ekonomiska situation, där rådgivaren tillsammans med kunden även går igenom kundens kunskaper och erfarenhet av finansiella placeringar, vilket syfte och mål kunden har och vilken risk kunden är villig att ta. Nord FK kan i samband med rådgivning rekommendera kunden de placeringar som kan bedömas lämpliga. Individuellt anpassad rådgivning baseras på de uppgifter kunden lämnat om sig själv. Vid rådgivning är Kunden införstådd med att resultatet av rådgivningen kan påverkas av att denne avstått från att lämna viss av Ombudet efterfrågad information. Vidare har Kunden förstått innebörden av att lämna ut de uppgifter som Ombudet, alternativt Kunden själv, har nedtecknat i utrednings- eller faktaunderlaget som föregått en rådgivning. Syftet med den information som Ombudet samlar in från kunden är att Ombudet ska kunna tillvarata kundens intressen och ge de råd som är lämpliga utifrån Kundens önskemål och behov. Det är därför viktigt att de uppgifter Kunden lämnar till Ombudet är korrekta och så fullständiga som möjligt.

Samtliga rådgivare inom Nord FK har kompetens som motsvarar så kallad rådgivarlicens utfärdad av SwedSec AB.

Ersättning

Ombudets ersättning för uppdraget utgår i form av arvode och/eller ersättning från produktleverantören. I de fall det är möjligt anges ersättningens storlek i kronor, i övriga fall anges grunderna för hur ersättningen bestäms. Ersättning från leverantörer av produkter kan variera. Ersättning beräknas generellt som en viss procentandel av kapital/investeringsbelopp. Ytterligare information om grunderna för hur ersättningen bestäms och vilka ersättningsnivåer som gäller för Ombudet finns i en särskild ersättningsbilaga till denna förköpsinformation.

Courtage utgör momsfri omsättning enligt 3 kap 10 § Mervärdesskattelagen medan avgiften för rådgivning är momspliktig. För det fall momsplikt inträder ska Kunden betala Ombudet ersättning och beräknad moms.

Ombudet redovisar vid rådgivningstillfället vilka ersättningar som Ombudet får i det enskilda fallet.

Intressekonflikter

Nord FK tillhandahåller ett utbud av finansiella tjänster där olika verksamheter ingår. Detta innebär att intressekonflikter kan förekomma. Med intressekonflikter avses intressekonflikter dels mellan Nord FK, inklusive ledning, styrelse, personal m.fl. och kunder, dels intressekonflikter mellan olika kunder. Vidare avses intressekonflikter mellan olika verksamheter inom Nord FK. Nord FK har identifierat de områden där potentiella intressekonflikter kan uppkomma. I Nord FKs riktlinjer för intressekonflikter beskrivs de potentiella intressekonflikter som har identifierats samt hur de ska hanteras och undvikas för att förhindra att kundernas intressen påverkas negativt. De anställda ska alltid i första hand tillvarata kundens intressen. På kundens begäran tillhandahåller Nord FK närmare uppgifter om riktlinjerna.

I Nord FK Riktlinjer för intressekonflikter behandlas även incitament, det vill säga betalning av eller mottagande av avgifter, kommission och naturaförmåner i samband med tillhandahållande av investeringstjänster. Om incitament betalas till eller tas emot av en tredje part ska Nord FK tillse att inga intressekonflikter uppstår som kan innebära att kundens intresse inte tillgodoses på ett adekvat, professionellt och rättvist sätt.

Nord FK ägs av Xsave AB som i sin tur är ägare av Nord Förvaltning och Emissioner AB (559126–5821) med dotterbolag.

Genom ägandet av Xsave AB i både Nord FK och Nord Förvaltning och Emissioner AB med dotterbolag ("NFE") uppstår en potentiell intressekonflikt bestående i att Nord FK skulle kunna rekommendera tjänster och produkter som NFK tillhandahåller framför andra tjänster och produkter som skulle kunna vara mer lämpliga för Kunden. Denna potentiella intressekonflikt berör endast vissa produkter och påverkar därmed inte alla Kunder. Denna

intressekonflikt hanteras genom interna riktlinjer som syftar till att Nord ska följa de legala kraven på att verksamheten ska bedrivas enligt god rådgivningssed och som innebär att Rådgivaren med tillbörlig omsorg måste ta till vara kundens intressen och vid rådgivning anpassa denna till kundens önskemål och behov, rekommendera för kunden lämpliga lösningar samt när så behövs avråda från olämpliga lösningar. Denna hantering innebär ingen eliminering av intressekonflikten men ger enligt Nord en möjlighet att erbjuda produkter med unika och anpassade lösningar. Nord FK arbetar även aktivt med att granska att alla förmedlare följer samtliga lagkrav samt interna riktlinjer och policy.

Information enligt Dataskyddsförordningen (GDPR, General Data Protection Regulation) m.m

Dataskyddsförordningen tillkom för att du som är registrerad skall kunna få information om vad Bolaget sparar personuppgifter som du lämnar i samband med att du registreras. Erbjudanden om investeringstjänster kan hanteras i flera olika sammanhang. Sparade personuppgifter har bland annat som ändamål att följa lagar och avtal. Lag kan gälla skatteförfarandeförordningen om rapportering av kontrolluppgifter till Skatteverket eller andra lagar såsom Lag (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Personuppgifterna kan även utgöra underlag för marknads- och kundanalyser samt för statistik- och analysändamål. Hanteringen av personuppgifterna kan även ske hos andra företag som Nord FK samarbetar med, t.ex. en IT leverantör. Kunden kan få information om vilka personuppgifter om honom eller henne som hanteras av Nord FK genom en skriftlig begäran till Nord FK. Nord FK kan komma att komplettera personuppgifter med sådana uppgifter som finns i offentliga register, tex statens person- och adresregister. Mer om behandlingen av personuppgifter kan du ta del av vid kontoöppningen eller läsa på vår hemsida, NORD FONDKOMMISSION AB INTEGRITESTSPOLICY.

Information om reklamationer och klagomål

Om en kund är missnöjd med någon av Nord FKs och Anknutna Ombuds tjänster, är det viktigt att kunden kontaktar Nord FK för att framföra sina synpunkter. Kunden bör först kontakta den person eller enhet inom Nord FK som tillhandahållit tjänsten. Om kunden inte skulle vara nöjd med det svar som erhålls, kan kunden kontakta klagomålsansvarig person hos Nord FK för att kostnadsfritt framställa ett klagomål. Klagomålsansvarig är: Dusko Savic, Nord Fondkommission AB, Grevgatan 55, 114 590 Stockholm, klagomal@nordfk.se, 08-684 305 99. Klagomål besvaras normalt skriftligen inom 14 dagar.

Kostnadsfri vägledning

För kostnadsfri vägledning när det gäller klagomål och reklamationer kan du kontakta nedanstående instanser:

- **Bank, fonder, värdepapper och försäkringar**

Konsumenternas Bank- och finansbyrå och Konsumenternas försäkringsbyrå, Box 24215, 104 51 Stockholm
Tel: 0200 - 22 58 00, Hemsida: www.konsumenternas.se

- **ARN**

Anmälan till ARN skall göras inom sex månader från det att Nord FK första gången helt eller delvis avvisat kundens anspråk. ARN lämnar rekommendationer om hur tvisten mellan kunden och Nord FK bör lösas. För mer information, anmälningsblankett m m, se www.arn.se

- **Hushållsekonomi och juridik**

Konsumentverket (Hallå konsument), tel 0771 - 525 525, Hemsida: www.hallakonsument.se

Konsumentvägledningen i din kommun. Aktuell lista med telefonnummer och e-postadress till kommunala konsumentvägledare finns på www.konsumentverket.se

Intressekonflikter och incitament

Nord FK har identifierat intressekonflikter med koppling till ersättningar i samband med rådgivning, inklusive rådgivning som erbjuds från Nord FK:s Anknutna Ombud. Rådgivare får normalt ersättning av Nord FK i samband med rådgivning avseende produkter som Nord FK erbjuder. Dessutom har Nord FK särskilda samarbeten med andra produktbolag som Nord FK bedömer leverera produkter av god kvalitet. Dessa samarbeten kan ge Nord FK högre ersättningar vid förmedling

av dessa produkter jämfört med förmedling av produkter där Nord FK inte har särskilda samarbeten.

Vidare erbjuder Nord FK olika produkter som kan ha olika typer av ersättningar, tex engångsersättningar vid köp av produkt och löpande ersättningar beräknade i efterskott. Dessa olika ersättningsmodeller kan innebära att det är svårt att jämföra olika produkter mot varandra. Nord FK kan lämna ytterligare information om jämförelser mellan olika produkter.

Av dokumentet "Information om Nord Fondkommission" framgår att Nord Fondkommission erhåller eller betalar ersättningar från tredje part då investerare köper eller säljer olika finansiella instrument eller köper finansiella tjänster samt kan komma att ta emot och betala ersättningar från/till Nord Fondkommissions samarbetspartners (tredje part). Rådgivare kan ha incitament att rekommendera vissa produkttyper framför andra beroende på skillnader i ersättningsstruktur.

Obligationer och Aktier

Nord Fondkommission ("Nord") eller rådgivare tillhandahåller detaljerad information om kostnader och ersättningar vid erbjudanden. Vid en investering i en placering betalar investeraren normalt courtage mellan 0 – 6,5% på investerat belopp. Utöver courtage finns ett arrangörsarvode satt för de olika produkterna vilket varierar mellan 0 – 8% på investerat belopp. Resp. produktinformation specificerar detta närmare.

Strukturerade Produkter

Courtage: Vid investering i en strukturerad placering oberoende av arrangör tillkommer courtage. Courtaget bestäms utifrån produkttyp och löptid. Nord har som generell policy, för samtliga skräddarsydda produkter att maximalt tillåta 6% courtage av Nominellt belopp och 10% courtage av investeringsbeloppet oberoende av finansiellt institut som distribuerar produkten och produkttyp. Courtage tillfaller normalt den rådgivarfirma som förmedlat affären.

Courtage som tas ut i samband med försäljning på andrahandsmarknaden tillfaller Nord.

Prestationsarvode: kan tillkomma med maximalt 20% av eventuell vinst. Uträkningen är baserad på evigt högvattenmärke och efter investeringskostnader. För detaljer – se prislista och produktblad.

Arrangörsarvode: En strukturerad placering har alltid en framtagningskostnad, oberoende av konstruktion. För det arbete erhåller Nord ett arvode från placeringens emittent. Arvodet är inkluderat i placeringens pris och ska bland annat täcka kostnader för produktframtagning, distribution, marknadsföring, administration och rapportering. Arvodet uppgår till maximalt 0,8% av nominellt belopp per löptidsår avseende standardiserade produkter. Nord har ytterligare begränsat arrangörsarvode till 3,95% av inköpspris per löptidsår för Warranter och hävstångsprodukter.

Emittentarvode: Emittenten av en strukturerad placering tar ut ett arvode för att täcka kostnader för produktion, riskhantering och distribution av placeringen. Arvodet är inkluderat i placeringens pris. För komplett beskrivning av den specifika placeringens emittentarvode, se placeringens Slutliga Villkor/Final Terms. Totalkostnad för strukturerad produkt är courtage, arrangörsarvode och emittentarvode.

Exempel: För en strukturerade produkt arrangerade av Nord med löptid på fem år och nominellt 10 000

Inköpspris Nord: 94% / 9400kr

Arrangörsarvode (maximalt): 4% / 400kr

Nettokurs: (94%+4%=) 98% / 9800kr

Maximalt courtage på nominellt belopp (6%x98%=) 6% / 600kr

Totalt investeringsbelopp (98+ 6%) = 104% / 10400kr

Exempel: För en warrant arrangerad av Nord med löptid på fem år och nominellt 10 000

Inköpspris Nord: 10% / 1000kr

Arrangörsarvode (maximalt $3,95\% \times 5 = 19,75\%$): 19,75% / 198kr

Nettokurs: $(10\% \times 1,1975) = 11,975\%$ / 1198kr

Maximalt courtage på investeringsbeloppet $(11,98\% * 10\%) = 1,198\%$ / 120 kr

investeringsbelopp $(11,98\% + 1,198\%) = 13,18\%$ / 1318kr

Fondandelar

Vid förmedling av fondandelar via extern marknadsaktör erhåller Nord Fondkommission normalt ersättning från fondbolaget. Ersättningen beräknas normalt som en löpande ersättning per år. Ersättningen kan normalt uppgå till 50% av fondens förvaltningsavgift per år.

Exempel: Kund placerar 100 000 kronor i en fond med förvaltningsavgiften 2% per år. Ersättningen till Nord Fondkommission beräknas då som $100\ 000 \text{ kronor} \times 50\% \times 2\% = 1\ 000 \text{ kronor}$. Ersättningen till Nord Fondkommission upphör i samband med att kund säljer sitt innehav.

Depåersättningar

Nord Fondkommissions Anknutna Ombud kan i vissa fall få ersättning från Nord Fondkommission. Det här gäller sådana depåer där kund ingått avtal om avgiftsbelagd depå.

Detaljerad information om ersättningar

I samband med att kund tar del av investeringstjänster eller produkter från Nord ges detaljerad information om ersättningar.

Investeringsrådgivning - Ej Oberoende

Nord Fondkommission tar normalt inte emot eller skickar, till andra parter, avgifter vid Investeringsrådgivning. Notera att i rådgivningsmötet skall rådgivare upplysa om att tjänsten är Ej oberoende eller Oberoende.

Med Ej Oberoende rådgivning menas att Nord/Anknutna Ombudet får del av ersättningar som betalas ut av t.ex. ett fondbolag. Se vidare information om avgifternas fördelning i den upprättade rådgivningsdokumentationen.

Beskattning

Skattekonsekvenser till följd av att äga ett finansiellt instrument kan vara beroende av speciella omständigheter. Varje investerare rekommenderas därför att inhämta råd från skatteexpertis till följd av de skattekonsekvenser som kan uppkomma.

Lag (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Alla finansiella bolag är skyldiga att följa ovan nämnda lag. Det betyder att varje institut skall ha en uppdaterad kunddokumentation samt kunna detektera avvikande transaktioner. I denna lag behandlas även Politiskt Exponerade Personer ("PEP"). PEP anses i lagstiftningen kunna vara utsatta för otillåten påverkan. Förutom PEP skall alla kunder ha en riskklassificering. Mer om lagkrav på arbete om åtgärder mot penningtvätt och finansiering om terrorism kan du läsa i bifogad länk. <https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2017630-om-atgarder-mot-penningtvatt-och-sfs-2017-630>

FATCA CRS/DAC2

Finansiella institut, dvs banker och kapitalförvaltare med flera, runt om i världen ska på grund av den amerikanska lagen FATCA (Foreign Account Tax Compliance Act) lämna uppgifter om amerikanska personers och företags kapitalinkomster och kapitaltillgångar till den amerikanska federala skattemyndigheten, IRS (Internal Revenue Service).

CRS och DAC 2 innebär att svenska rapporteringsskyldiga finansiella institut ska anmäla till Skatteverket personer som inte är skatteskrivna i Sverige.

Autogiro (På kontoavtalet finns autogiro-medgivande)

Är "Ja" ikryssat vid autogiro-medgivande kan ett konto läggas till i inloggat läge vid ett senare tillfälle.

Är "Nej" ikryssat behövs en blankett sändas från Nord till kund för att undertecknas. Denna blankett skall returneras till Nord.

INFORMATION OM INTRESSEKONFLIKTER

Investeringsrådgivningsbolagets/Förmedlarbolagets registrering

Rådgivarens bolag är registrerat hos Bolagsverket för följande verksamhet
☒ Förmedla Livförsäkringar
☒ Förmedlingsbolaget är anknutet ombud till värdepappersinstitut Nord Fondkommission AB och agerar endast som ombud till Nord Fondkommission AB
Registrering avser endast nedanstående försäkringsklasser
2007-08-07 Försäkring i samtliga livförsäkr.klasser (direkt) förs.förm. 2007-08-07 a) Olycksfalls- och sjukförsäkring (direkt)

Rådgivarens registrering

Rådgivaren
☐ är anställd i ovanstående bolag ☒ har eget tillstånd hos Finansinspektionen
Försäkringsförmedlaren får:
☒ Utföra Investeringsrådgivning ☒ Förmedla Livförsäkringar
Registrering avser endast nedanstående försäkringsklasser
2007-08-07 Försäkring i samtliga livförsäkr.klasser (direkt) förs.förm. 2007-08-07 a) Olycksfalls- och sjukförsäkring (direkt)

Kvalificerat innehav

☐ Förmedlingsbolaget har kvalificerat innehav i produktbolag
Produktbolag Nej.
☐ Värdepappersbolag har kvalificerat innehav i förmedlingsbolaget
Värdepappersbolag Nej.
Investeringsrådgivning
☒ Produkter &/eller Försäkringar förmedlas uteslutande för ett eller flera bolags räkning med vilka avtal ingåtts.
Avtal har slutits med följande försäkringsbolag: SEB-Liv, Länsförsäkringar, Skandia, Movestic, Danica, SPP, Folksam.
☐ Produkter &/eller Försäkringar förmedlas för ett eller flera försäkringsbolags räkning utan avtal med försäkringsbolagen. Nej.

Försäkringar förmedlas i huvudsak utan avtal till följande försäkringsbolag:

Utförs ej.

Bolaget arbetar med oberoende Investeringsrådgivning

Vid oberoende rådgivning erhålles ingen avgift från något produktbolag. Vid ej oberoende rådgivning kan ersättning erhållas även från produktbolag. I all rådgivning sätts dock alltid nyttan för kunden före den ersättning före den ev. ersättning rådgivaren kan få enligt s.k. god rådgivningssed.

Prima Kapitalförvaltning AB gör ej anspråk på att vara en oberoende rådgivare. Vi arbetar med ett förutbestämt produktutbud.

Ersättningsbilaga

Information om ersättning är generell och finns bilagd detta dokument. I bilagan redovisas vilka ersättningar som Ombudet får vid den individuella rådgivningen.

Se bilagd Avgiftsbilaga

Ersättning till anställda

Alla av Nords ombud följer interna riktlinjer för ersättningar till anställda enligt Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2018:10) om investeringsrådgivning. Det innebär att ombud hos Nord inte får ha en rörlig ersättning som överstiger deras fasta lön. Den rörliga ersättningen är dessutom till hälften baserad på kvalitativa kriterier såsom kundnöjdhet.

RIKTLINJER FÖR UTFÖRANDE OCH FÖRMEDLING AV ORDER

1. Inledning

Denna riktlinje är upprättad enligt Kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/565 av den 25 april 2016 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU vad gäller organisatoriska krav och villkor för verksamheten i värdepappersföretag, och definitioner för tillämpning av det direktivet samt artikel 27.1 (Skyldighet att utföra order på de villkor som är mest förmånliga för kunden) i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU av den 15 maj 2014 om marknader för finansiella instrument och om ändring av direktiv 2002/92/EG och av direktiv 2011/61/EU. För att uppnå bästa möjliga resultat när Nord Fondkommission AB (Nord) utför eller vidarebefordrar kunders order i finansiella instrument, t.ex. uppdrag att sälja företagsobligationer och strukturerade produkter, kommer Nord att följa dessa riktlinjer. Nord vidtar alla rimliga åtgärder för att uppnå bästa möjliga resultat för sina kunder. Det ska noteras att även om de tillvägagångssätt som beskrivs i riktlinjerna förväntas leda till bästa möjliga resultat för kunderna, innebär det ingen garanti att det under alla omständigheter går att åstadkomma detta för varje enskild transaktion. Nord skall göra en översyn av riktlinjerna minst en gång per år.

En och samma order kan hanteras genom att flera av de metoder som anges i riktlinjerna används.

Om kunden lämnar en specifik instruktion avseende en eller flera order kommer en sådan instruktion att ha företräde framför vad som anges i dessa riktlinjer. En specifik instruktion kan således komma att innebära att Nord inte kan vidta de åtgärder som angivits i dessa riktlinjer för att uppnå bästa möjliga resultat.

2. Generellt angående val av emissionsinstitut

För att genomföra transaktioner i instrument som handlas på olika handelsplatser genomför Bolaget sådana transaktioner genom att avtala och vidarebefordra ordern till företag med direkt tillgång till dessa handelsplatser. Valet av sådana emissionsinstitut sker genom en kontinuerlig utvärdering av företagen i fråga förmåga att erbjuda bra villkor och orderutförande.

3. Den relativa vikt som tillmäts olika faktorer vid utförande/vidarebefordran av order

Normalt kommer Nord att tillmäta priset störst betydelse. I vissa fall, t.ex. vid stora order, order med särskilda villkor m.m., kan Nord komma att ta större hänsyn till andra faktorer, t.ex. om ordern på grund av sin storlek eller typ, enligt Nords bedömning kan ha en väsentlig prispåverkan eller påverkan på sannolikheten för att den blir utförd eller kan avvecklas eller om det av andra skäl är relevant att tillmäta andra faktorer än priset större betydelse.

4. Metoder för orderutförande

För att uppnå bästa möjliga resultat har Nord möjlighet att utföra en order genom att använda en eller en kombination av följande metoder för orderutförande:

Direkt på en reglerad marknad en MTF- eller en OTF-plattform.

Detta kan ske genom att Nord utför ordern direkt eller, eftersom Nord inte är direktmedlem, genom en tredje part.

Utanför en reglerad marknad en MTF- eller en OTF-plattform.

Detta kan ske genom att en kundorder matchas mot annan

kunds order eller att ordern genomförs mot en tredje part, såvida inte kunden avseende en enskild kundorder meddelat Nord att den aktuella kundordern inte får utföras utanför en reglerad marknad.

5. Utförande av order i finansiella instrument som huvudsakligen handlas på en extern handelsplats

Detta avsnitt är tillämpligt på hanteringen av order i sådana instrument som huvudsakligen handlas på en reglerad marknad (t.ex. OMX eller NGM), MTF, OTF eller annan handelsplats. Således omfattas t.ex.:

- aktier som är upptagna till handel på en reglerad marknad, exempelvis OMX eller NGM;
- derivat som handlas på en reglerad marknad eller MTF, exempelvis optioner och terminer som handlas på Eurex, OMX eller LIFFE; och
- sådana fondandelar som är upptagna till handel på en reglerad marknad eller MTF.

Nord kommer normalt att hantera order i dessa instrument genom att:

- omgående skicka ordern till den handelsplats som Nord anser möjliggör bästa orderutförande enligt p. 3 och 4 ovan,
- sammanlägga ordern med andra order enligt p. 7 nedan eller använda tidsordning för inkomna orders och därefter skicka ordern till den handelsplats som Nord anser möjliggör bästa orderutförande enligt 3 och 4 ovan,

6. Primärmarknadstransaktioner

Bolaget kommer att utföra transaktioner i finansiella instrument på primärmarknaden genom att vidarebefordra kundens order till emittent, eller emittents ombud, i enlighet med kundens instruktioner och villkor i den specifika emissionen.

7. Orderhantering, sammanläggning, tidsordning och fördelning

Nord kommer att utföra kundorder snabbt, effektivt och rättvist. Jämförbara kundorder utförs omgående och i den tidsordning de togs emot såvida detta inte omöjliggörs av orderns egenskaper eller rådande marknadsförhållanden, eller om något annat krävs på grund av kundens intressen. Nord kan lägga samman en kunds order med andra kunders order om det inte är osannolikt att sammanläggningen generellt kommer att vara till nackdel för en enskild kund vars order ingår i den. Sammanläggningen kan vara till nackdel med avseende på en enskild order.

En sammanlagd order som utförts i sin helhet fördelas på det genomsnittliga priset. Om en sammanlagd order endast kunnat utföras delvis kommer den del som utförts att fördelas proportionellt på det genomsnittliga priset.

Nord exekverar inte en order innan investeringsrådgivning har blivit godkänd internt.

8. Störningar i marknaden eller handelssystem

Vid störningar i marknaden eller i Nords egna system, pga. av t.ex. avbrott eller bristande tillgänglighet i tekniska system, kan det

enligt Bolagets bedömning vara omöjligt eller olämpligt att genomföra order på något av de sätt som har angivits i dessa riktlinjer. Nord kommer då att vidta alla rimliga åtgärder för att på annat sätt uppnå bästa möjliga resultat för kunden.

9. Ändringar

Nord kommer regelbundet att se över och vid behov genomföra ändringar i dessa riktlinjer. Sådana ändringar kommer att meddelas kunden på det sätt som följer av avtalet med kunden, t.ex. kontoavtal jämte därtill hörande allmänna villkor.

INFORMATION OM EGENSKAPER OCH RISKER AVSEENDE FINANSIELLA INSTRUMENT

1 Handel med finansiella instrument

Handel med finansiella instrument, dvs bl.a. aktier i aktiebolag och motsvarande andelsrätter i andra typer av företag, obligationer, depåbevis, fondandelar, penningmarknadsinstrument, finansiella derivatinstrument eller andra sådana värdepapper utom betalningsmedel som kan bli föremål för handel på kapitalmarknaden, sker i huvudsak i organiserad form vid en handelsplats. Handeln sker genom de värdepappersföretag som deltar i handeln vid handelsplatsen. Som kund måste Du normalt kontakta ett sådant värdepappersföretag för att köpa eller sälja finansiella instrument.

1.1 Handelsplatser

Med handelsplatser avses reglerad marknad, handelsplattform (Multilateral Trading Facility, MTF) och systematisk internhandlare (SI) samt där det sker handel hos värdepappersföretagen.

På en reglerad marknad handlas olika typer av finansiella instrument. När det gäller aktier kan endast aktier i publika bolag noteras och handlas på en reglerad marknad och det ställs stora krav på sådana bolag, bl.a. avseende bolagets storlek, verksamhetshistoria, ägarspridning och offentlig redovisning av bolagets ekonomi och verksamhet.

En handelsplattform (MTF) kan beskrivas som ett handelssystem som organiseras och tillhandahålls av en börs eller ett värdepappersföretag. Det ställs typiskt sett lägre krav, i form av t.ex. informationsgivning och verksamhetshistoria, på de finansiella instrument som handlas på en handelsplattform jämfört med finansiella instrument som handlas på en reglerad marknad.

En systematisk internhandlare är ett värdepappersföretag som på ett organiserat, frekvent och systematiskt sätt handlar för egen räkning genom att utföra kundorder utanför en reglerad marknad eller en handelsplattform. En systematisk internhandlare är skyldig att offentliggöra marknadsmässiga bud på köp- och/eller säljpriser för likvida aktier som handlas på en reglerad marknad och för vilka den systematiska internhandlaren bedriver systematisk internhandel. Handel kan även äga rum genom ett värdepappersföretag utan att det är fråga om systematisk internhandel, mot institutets egna lager eller mot annan av institutets kunder.

I Sverige finns i dagsläget två reglerade marknader, OMX Nordiska Börs Stockholm AB (nedan "Stockholmsbörsen") och Nordic Growth Market NGM AB (nedan "NGM"). Härutöver sker organiserad handel på andra handelsplatser, t.ex. First North och Nordic MTF (handelsplattformar) samt på värdepappersföretagens egna listor.

Handeln på reglerade marknader, handelsplattformar och andra handelsplatser utgör en andrahandsmarknad för finansiella instrument som ett bolag redan givit ut (emitterat). Om andrahandsmarknaden fungerar väl, dvs det är lätt att hitta köpare och säljare och det fortlöpande noteras anbudskurser från köpare och säljare samt avslutskurser (betalkurser) från gjorda affärsavslut, har även bolagen en fördel genom att det blir lättare att vid behov emittera nya instrument och därigenom få in mer kapital till bolagets verksamhet. Förstahandsmarknaden, eller primärmarknaden, kallas den marknad där köp/teckning av nyemitterade instrument sker.

1.2 Handels-/noteringslistor

När det gäller aktier indelar vanligen Handelsplatser aktierna i olika listor, vilka publiceras t ex på handelsplatsens hemsida, i dagstidningar och andra media. Avgörande för på vilken lista ett bolags aktier handlas kan vara bolagets börsvärde (t ex Stockholmsbörsens Large-, Mid- och Small cap) men även hur bolaget uppfyller olika krav på aktiekapitalets storlek, på spridning

av aktierna till många ägare, på verksamhetshistoria och på information om ekonomi och verksamhet. De mest omsatta aktierna kan också finnas på en särskild lista. Vissa värdepappersinstitut publicerar också egna listor över finansiella instrument som handlas via institutet, kurser till vilka instrumenten handlas etc, t ex via institutets hemsida. Aktier på listor med höga krav och hög omsättning anses normalt kunna innebära en lägre risk än aktier på andra listor.

Information om kurser och värden på andra typer av finansiella instrument, exempelvis fondandelar, optioner och obligationer, publiceras också regelbundet via t ex Internet, i dagstidningar och andra medier.

2. Risker med finansiella instrument och handel med finansiella instrument

2.1 Allmänt om risker

Finansiella instrument kan ge avkastning i form av utdelning (aktier) eller ränta (räntebärande instrument). Härutöver kan priset (kursen) på instrumentet öka eller minska i förhållande till priset när placeringen gjordes. I den fortsatta beskrivningen inräknas i ordet placering även eventuella negativa positioner (negativa innehav) som tagits i instrumentet, jämför t ex vad som sägs om blankning i avsnitt 7 nedan. Den totala avkastningen är summan av utdelning/ränta och prisförändring på instrumentet.

Vad placeraren eftersträvar är naturligtvis en total avkastning som är positiv, dvs som ger vinst, helst så hög som möjligt. Men det finns också en risk att den totala avkastningen blir negativ, dvs att det blir en förlust på placeringen. Risken för förlust varierar med olika instrument. Vanligen är chansen till vinst på en placering i ett finansiellt instrument kopplad till risken för förlust. Ju längre tiden för innehavet av placeringen är desto större är vinstchansen respektive förlustrisken. I placeringssammanhang används ibland ordet risk som uttryck för såväl förlustrisk som vinstchans. I den fortsatta beskrivningen används dock ordet risk enbart för att beteckna förlustrisk. Det finns olika sätt att placera som minskar risken. Vanligen anses det bättre att inte placera i ett enda eller ett fåtal finansiella instrument utan att i stället placera i flera olika finansiella instrument. Dessa instrument bör då erbjuda en spridning av riskerna och inte samla risker som kan utlösas samtidigt. En spridning av placeringarna till utländska marknader minskar normalt också risken i den totala portföljen, även om det vid handel med utländska finansiella instrument tillkommer en valutarisk.

Placeringar i finansiella instrument är förknippade med ekonomisk risk, vilket närmare kommer att beskrivas i denna information. Kunden svarar själv för risken och måste därför själv hos anlitat värdepappersinstitut - eller genom sitt kapitalförvaltande ombud - skaffa sig kännedom om de villkor, i form av allmänna villkor, prospekt eller liknande, som gäller för handel med sådana instrument och om instrumentens egenskaper och risker förknippade därmed. Kunden måste också fortlöpande bevaka sina placeringar i sådana instrument. Detta gäller även om kunden fått individuell rådgivning vid placeringstillfället. Information för bevakning (kursuppgifter m m) kan fås via t ex handelsplatsernas hemsidor, i dagstidningar och andra media samt från kundens värdepappersinstitut. Kunden bör i eget intresse vara beredd att snabbt vidta åtgärder, om detta skulle visa sig påkallat, exempelvis genom att avveckla placeringar som utvecklas negativt eller att ställa ytterligare säkerhet vid placeringar som finansierats med lån och där säkerhetsvärdet minskat.

Det är också viktigt att beakta den risk det kan innebära att handla med finansiella instrument på en annan handelsplats än en reglerad marknad där kraven som ställs på bolagen som handlas

generellt är lägre, på sätt som närmare beskrivits ovan.

2.2. Olika typer av riskbegrepp m.m.

I samband med den riskbedömning som bör ske då Du som kund gör en placering i finansiella instrument, och även fortlöpande under innehavstiden, finns en mängd olika riskbegrepp och andra faktorer att beakta och sammanväga. Nedan följer en kort beskrivning av några av de vanligaste riskbegreppen.

Marknadsrisk – risken att marknaden i sin helhet, eller viss del därav där Du som kund har Din placering, t.ex. den svenska aktiemarknaden, går ner.

Kreditrisk – risken för bristande betalningsförmåga hos exempelvis en emittent (Emittentrisk) eller en motpart. Prisolatilitetsrisk – risken för stora svängningar i kursen/priset på ett finansiellt instrument påverkar placeringen negativt. Kursrisk – risken att kursen/priset på ett finansiellt instrument går ner.

Skatterisk – risken att skatteregler och/eller skattesatser är oklara eller kan komma att ändras.

Valutarisk – risken att en utländsk valuta till vilken ett innehav är relaterat (exempelvis fondandelar i en fond som placerar i amerikanska värdepapper noterade i USD) försvagas.

Hävstångseffektsrisk – konstruktionen av derivatinstrument som gör att det finns en risk att prisutvecklingen på den underliggande egendomen får ett större negativt genomslag i kursen/priset på derivatinstrumentet.

Legal risk – risken att relevanta lagar och regler är oklara eller kan komma att ändras.

Bolagsspecifik risk – risken att ett visst bolag går sämre än förväntat eller drabbas av en negativ händelse och de finansiella instrument som är relaterade till bolaget därmed kan falla i värde.

Branschspecifik risk – risken att en viss bransch går sämre än förväntat eller drabbas av en negativ händelse och de finansiella instrument som är relaterade till bolag i branschen därmed kan falla i värde.

Likviditetsrisk – risken att Du inte kan sälja eller köpa ett finansiellt instrument vid en viss önskad tidpunkt pga att omsättningen i det finansiella instrumentet är låg.

Ränterisk – risken att det finansiella instrument Du placerat i minskar i värde pga förändringar i marknadsräntan.

3. Aktier och aktierelaterade instrument

3.1 Allmänt om aktier

3.1.1 Aktier och aktiebolag

Aktier i ett aktiebolag ger ägaren rätt till en andel av bolagets aktiekapital. Går bolaget med vinst lämnar bolaget vanligen utdelning på aktierna. Aktier ger också rösträtt på bolagsstämman, som är det högsta beslutande organet i bolaget. Ju fler aktier ägaren har desto större andel av kapitalet, utdelningen och rösterna har aktieägaren. Beroende på vilken serie aktierna tillhör kan rösträtten variera. Det finns två slag av bolag, publika och privata. Endast publika bolag får låta aktierna handlas på en handelsplats.

3.1.2 Aktiekursen

Kursen (priset) på en aktie påverkas i första hand av utbudet respektive efterfrågan på den aktuella aktien vilket i sin tur, åtminstone på lång sikt, styrs av bolagets framtidsutsikter. En aktie upp- eller nedvärderas främst grundat på investernas analyser och bedömningar av bolagets möjligheter att göra framtida vinster. Den framtida utvecklingen i omvärlden av konjunktur, teknik, lagstiftning, konkurrens osv avgör hur efterfrågan blir på bolagets produkter eller tjänster och är därför av grundläggande betydelse för kursutvecklingen på bolagets aktier.

Det aktuella ränteläget spelar också en stor roll för prissättningen. Stiger marknadsräntorna ger räntebärande finansiella instrument, som samtidigt ges ut (nyemitteras), bättre avkastning. Normalt sjunker då kurserna på aktier som regelbundet handlas liksom på redan utelöpande räntebärande instrument. Skälet är att den ökade avkastningen på nyemitterade

räntebärande instrument relativt sett blir bättre än avkastningen på aktier, liksom på utelöpande räntebärande instrument. Dessutom påverkas aktiekurserna negativt av att räntorna på bolagets skulder och ökar när marknadsräntorna går upp, vilket minskar vinstutrymmet i bolaget.

Också andra till bolaget direkt knutna förhållanden, t ex förändringar i bolagets ledning och organisation, produktionsstörningar m m kan starkt påverka bolagets framtida förmåga att skapa vinster såväl på kort som lång sikt. Aktiebolag kan i värsta fall gå så dåligt att de måste försättas i konkurs. Aktiekapitalet dvs aktieägarnas insatta kapital är det kapital som då först används för att betala bolagets skulder. Detta leder oftast till att hela aktiekapitalet går åt vilket betyder att aktierna i bolaget blir värdelösa.

Även kurserna på vissa större utländska reglerade marknader eller andra organiserade marknadsplatser inverkar på kurserna i Sverige, bl a därför att flera svenska aktiebolag är noterade även på utländska marknadsplatser och prisutjämnningar (arbitrage) sker mellan marknadsplatserna. Kursen på aktier i bolag som tillhör samma branschsektor påverkas ofta av förändringar i kursen hos andra bolag inom samma sektor. Denna påverkan kan även gälla för bolag i olika länder.

Aktörerna på marknaden har olika behov av att placera kontanter (likvida medel) eller att få fram likvida medel. Dessutom har de ofta olika uppfattningar om hur kursen borde utvecklas. Dessa förhållanden, som även innefattar hur bolaget värderas, bidrar till att det finns såväl köpare som säljare. Är placerarna däremot samstämmiga i sina uppfattningar om kursutvecklingen vill de antingen köpa och då uppstår ett köptryck från många köpare, eller också vill de sälja och då uppstår ett säljtryck från många säljare. Vid köptryck stiger kursen och vid säljtryck faller den.

Omsättningen, dvs hur mycket som köps och säljs av en viss aktie, påverkar i sin tur

aktiekursen. Vid hög omsättning minskar skillnaden, även kallad spread, mellan den kurs köparna är beredda att betala (köpkursen) och den kurs säljarna begär (säljkursen). En aktie med hög omsättning, där stora belopp kan omsättas utan större inverkan på kursen, har en god likviditet och är därför lätt att köpa respektive att sälja. Bolagen på de reglerade marknadernas listor (t ex Stockholmsbörsens Nordiska listan samt NGMs NGM Equity) har normalt sett hög likviditet. Olika aktier kan under dagen eller under längre perioder uppvisa olika rörlighet i kurserna (volatilitet) dvs upp- och nedgångar samt storlek på kursförändringarna.

De kurser till vilka aktierna har handlats (betalkurser), såsom högst/lägst/senast betalt under dagen samt sist noterade köp/säljkurser och vidare uppgift om handlad volym i kronor publiceras bl a i de flesta större dagstidningarna, på text-TV och på olika internetsidor som upprättas av marknadsplatser, värdepappersinstitut och medieföretag. Aktualiteten i dessa kursuppgifter kan variera beroende på sättet de publiceras på.

3.1.3 Olika aktieserier

Aktier finns i olika serier, vanligen A- och B-aktier vilket normalt har med rösträtten att göra. A-aktier ger normalt en röst medan B-aktier ger en begränsad rösträtt, oftast en tiondels röst. Skillnaderna i rösträtt beror bl a på att man vid ägarspridning vill värna om de ursprungliga grundarnas eller ägarnas inflytande över bolaget genom att ge dem en starkare rösträtt. Nya aktier som ges ut får då ett lägre röstvärde än den ursprungliga A-serien och betecknas med B, C eller D.

3.1.4 Kvotvärde, split och sammanläggning av aktier

En akties kvotvärde är det belopp som varje aktie representerar av bolagets aktiekapital. Summan av alla aktier i ett bolag multiplicerat med kvotvärdet på varje aktie utgör bolagets aktiekapital. Ibland vill bolagen ändra kvotvärdet, t ex därför att kursen, dvs marknadspriset på aktien, har stigit kraftigt. Genom att dela upp varje aktie på två eller flera aktier genom en s k split, minskas kvotvärdet och samtidigt sänks kursen på aktierna. Aktieägaren har dock efter en split sitt kapital kvar oförändrat, men

detta är fördelat på fler aktier som har ett lägre kvotvärde och en lägre kurs aktie.

Omvänt kan en sammanläggning av aktier (omvänd split) göras om kursen sjunkit kraftigt. Då slås två eller flera aktier samman till en aktie. Aktieägaren har dock efter en sammanläggning av aktier samma kapital kvar, men detta är fördelat på färre aktier som har ett högre kvotvärde och en högre kurs.

3.1.5 Marknadsintroduktion, privatisering och uppköp

Marknadsintroduktion innebär att aktier i ett bolag introduceras på aktiemarknaden, dvs upptas till handel på en reglerad marknad eller en handelsplattform (MTF). Allmänheten erbjuds då att teckna (köpa) aktier i bolaget. Oftast rör det sig om ett befintligt bolag, som inte tidigare handlats på en reglerad marknad eller annan handelsplats, där ägarna beslutat att vidga ägarkretsen och underlätta handeln i bolagets aktier. Om ett statligt ägt bolag introduceras på marknaden kallas detta för privatisering.

Uppköp tillgår i regel så att någon eller några investerare erbjuder aktieägarna i ett bolag att på vissa villkor sälja sina aktier. Om uppköparen får in 90 % eller mer av antalet aktier i det uppköpta bolaget, kan uppköparen begära tvångsinlösen av kvarstående aktier från de ägare som ej accepterat uppköpserbjudandet. Dessa aktieägare är då tvungna att sälja sina aktier till uppköparen mot en ersättning som fastställs genom ett skiljedomsförfarande.

3.1.6 Emissioner

Om ett aktiebolag vill utvidga sin verksamhet krävs ofta ytterligare aktiekapital. Detta skaffar bolaget genom att ge ut nya aktier genom nyemission. Oftast får de gamla ägarna teckningsrätter som ger företräde att teckna aktier i en nyemission. Antalet aktier som får tecknas sätts normalt i förhållande till hur många aktier ägaren tidigare hade. Tecknaren måste betala ett visst pris (emissionskurs), oftast lägre än marknadskursen, för de nyemitterade aktierna. Direkt efter att teckningsrätterna - som normalt har ett visst marknadsvärde - avskiljts från aktierna sjunker vanligen kursen på aktierna, samtidigt ökar antalet aktier för de aktieägare som tecknat. De aktieägare som inte tecknar kan, under teckningstiden som oftast pågår några veckor, sälja sina teckningsrätter på den marknadsplats där aktierna handlas. Efter teckningstiden förfaller teckningsrätterna och blir därmed obrukbara och värdelösa.

Om tillgångarna eller de reserverade medlen i ett aktiebolag har ökat mycket i värde, kan bolaget föra över en del av värdet till sitt aktiekapital genom en s k fondemission. Vid fondemission tas det hänsyn till antalet aktier som varje aktieägare redan har. Antalet nya aktier som tillkommer genom fondemissionen sätts i förhållande till hur många aktier ägaren tidigare hade. Genom fondemissionen får aktieägaren fler aktier, men ägarens andel av bolagets ökade aktiekapital förblir oförändrad. Kursen på aktierna sänks vid en fondemission, men genom ökningen av antalet aktier bibehåller aktieägaren ett oförändrat marknadsvärde på sitt placerade kapital. Ett annat sätt att genomföra fondemission är att bolaget skriver upp kvotvärdet på aktierna. Aktieägaren har efter uppskrivning ett oförändrat antal aktier och marknadsvärde på sitt placerade kapital.

Aktiebolag kan även genomföra s k riktad nyemission, vilket genomförs som en nyemission men enbart riktad till en viss krets investerare. Aktiebolag kan även genom s k apportemission ge ut nya aktier för att förvärva andra bolag, affärsrörelser eller tillgångar i annan form än pengar. Såväl vid riktad nyemission som vid apportemission sker s k utspädning av befintliga aktieägares andel av antalet röster och aktiekapital i bolaget, men antalet innehavda aktier och marknadsvärdet på det placerade kapitalet påverkas normalt inte.

3.2 Allmänt om aktierelaterade instrument

Nära knutna till aktier är, aktieindexobligationer, depåbevis, konvertibler, aktie- och aktieindexoptioner, aktie- och aktieindex-terminer, warranter samt hävstångscertifikat.

3.2.1 Indexobligationer/Aktieindexobligationer

Indexobligationer/aktieindexobligationer är obligationer där avkastningen istället för ränta är beroende t ex av ett aktieindex.

Utvecklas indexet positivt följer avkastningen med. Vid en negativ indexutveckling kan avkastningen uttebli. Obligationen återbetalas dock alltid med sitt nominella belopp på inlösendagen och har på så sätt en begränsad förlustrisk jämfört med t ex aktier och fondandelar. Risken med en placering i en aktieindexobligation kan, förutom eventuellt erlagd överkurs, definieras som den alternativa ränteutbetalningen, dvs den ränta investeraren skulle ha fått på det investerade beloppet med en annan placering. Indexobligationer kan ha olika benämningar som aktieindexobligationer, SPAX, aktieobligationer, kreditkorgsobligationer, räntekorgsobligationer, valutakorgsobligationer osv beroende på vilket underliggande tillgångsslag som bestämmer obligationens avkastning. När man talar om indexobligationer så benämns dessa oftast också som kapitalgaranterade eller kapitalskyddade produkter. Med dessa begrepp avses att beskriva, som ovan nämnts, att oavsett om produkten ger avkastning eller ej så återbetalas det nominella beloppet, dvs vanligtvis detsamma som investeringsbeloppet minskat med eventuellt erlagd överkurs.

3.2.2 Depåbevis

Svenskt Depåbevis är ett bevis om rätt till utländska aktier, som utgivaren av beviset förvarar/innehar för innehavarens räkning. Depåbevis handlas precis som aktier på en reglerad marknad eller handelsplats och prisutvecklingen följer normalt prisutvecklingen på den utländska marknadsplats där aktien handlas. Utöver de generella risker som finns vid handel med aktier eller andra typer av andelsrätter bör ev valutarisk beaktas.

3.2.3 Konvertibler

Konvertibler (konverteringslån eller konvertibler) är räntebärande värdepapper (lån till utgivaren/emittenten av konvertibeln) som inom en viss tidsperiod kan bytas ut mot aktier. Avkastningen på konvertiblerna, dvs kupongräntan, är vanligen högre än utdelningen på utbytesaktierna. Konvertibelkursen uttrycks i procent av det nominella värdet på konvertibeln.

3.2.4 Omvända konvertibler

Omvända konvertibler är ett mellanting mellan en ränte- och en aktieplacering. Den omvända konvertibeln är knuten till en eller flera underliggande aktier eller index. Denna placering ger en ränta, dvs en fast, garanterad avkastning. Om de underliggande aktierna eller index utvecklas positivt återbetalas det placerade beloppet plus den fasta avkastningen. Om de underliggande aktierna eller index däremot skulle falla, finns det en risk att innehavaren i stället för det placerade beloppet kan få en eller fler aktier som ingår i den omvända konvertibeln eller motsvarande kontantlikvid.

3.2.5 Aktieoptioner och aktieindexoptioner

Aktieoptioner finns av olika slag. Förvärvade köpoptioner (eng call options) ger innehavaren rätt att inom en viss tidsperiod köpa redan utgivna aktier till ett på förhand bestämt pris. Säljoptioner (eng put options) ger omvänt innehavaren rätt att inom en viss tidsperiod sälja aktier till ett på förhand bestämt pris. Mot varje förvärvat option svarar en utfärdad option. Risken för den som förvärvat en option är, om inte riskbegränsande åtgärder vidtas, att den minskar i värde eller förfaller värdelös på slutdagen. I det senare fallet är den vid förvärvet betalda premien för optionen helt förbrukad. Utfärdaren av en option löper en risk som i vissa fall, om inte riskbegränsande åtgärder vidtas, kan vara obegränsat stor. Kursen på optioner följer normalt kursen på motsvarande underliggande aktier eller index, men med större kurssvängningar än dessa.

Den mest omfattande handeln i aktieoptioner sker på de reglerade marknaderna. Där förekommer även handel med aktieindexoptioner. Dessa indexoptioner ger vinst eller förlust direkt i kontanter (kontantavräkning) utifrån utvecklingen av ett underliggande index.

3.2.6 Aktieterminer och aktieindexterminer

En termin innebär att parterna ingår ett ömsesidigt bindande avtal med varandra om köp respektive försäljning av den underliggande egendomen till ett på förhand avtalat pris och med leverans eller annan verkställighet, t ex kontantavräkning, av

avtalet vid en i avtalet angiven tidpunkt (stängningsdagen). Någon premie betalas inte eftersom parterna har motsvarande skyldigheter enligt avtalet.

3.2.7 Warranter

Handel förekommer också med vissa köp- och säljoptioner med längre löptider, i Sverige vanligen kallade warranter. Warranter kan utnyttjas för att köpa eller sälja underliggande aktier eller i andra fall ge kontanter om kursen på underliggande aktie utvecklas på rätt sätt i förhållande till warrantens lösenpris. Teckningsoptioner (eng subscription warrants) avseende aktier kan inom en viss tidsperiod utnyttjas för teckning av motsvarande nyutgivna aktier.

3.2.8 Hävstångscertifikat

Hävstångscertifikat, som ofta kallas enbart certifikat, är ofta en kombination av ex vis en köp- och en säljoption och är beroende av en underliggande tillgång, exempelvis en aktie, ett index eller en råvara. Ett certifikat har inget nominellt belopp. Hävstångscertifikat skall inte förväxlas med t ex företagscertifikat, vilket är en slags skuldebrev som kan ges ut av företaget i samband med att företaget lånar upp pengar på kapitalmarknaden.

En utmärkande egenskap för hävstångscertifikat är att relativt små kursförändringar i underliggande tillgång kan medföra avsevärda förändringar i värdet på innehavarens placering. Dessa förändringar i värdet kan vara till investerarens fördel, men de kan också vara till investerarens nackdel. Innehavare bör vara särskilt uppmärksamma på att hävstångscertifikat kan falla i värde och även förfalla helt utan värde med följd att hela eller delar av det investerade beloppet kan förloras. Motsvarande resonemang kan i många fall gälla även för optioner och warranter.

4. Ränterelaterade instrument

Ett räntebärande finansiellt instrument är en fordringsrätt på utgivaren (emittenten) av ett lån. Avkastning lämnas normalt i form av ränta. Det finns olika former av räntebärande instrument beroende på vilken emittent som givit ut instrumentet, den säkerhet som emittenten kan ha ställt för lånet, löptiden fram till återbetalningsdagen och formen för utbetalning av räntan. Räntan (kupongen) betalas vanligen ut årsvis.

En annan form för räntebetalning är att sälja instrumentet med rabatt (diskonteringspapper). Vid försäljningen beräknas priset på instrumentet genom att diskontera lånebeloppet inklusive beräknad ränta till nuvärde. Nuvärdet eller kursen är lägre än det belopp som erhålls vid återbetalningen (nominella beloppet). Bankcertifikat och statsskuldväxlar är exempel på diskonteringspapper, liksom obligationer med s k nollkupongskonstruktion.

Ytterligare en annan form för räntebärande obligationer är statens premieobligationer där låneräntan lottas ut bland innehavarna av premieobligationer. Det förekommer även ränteinstrument och andra sparformer där räntan är skyddad mot inflation och placeringen därför ger en fast real ränta.

Risken i ett räntebärande instrument utgörs dels av den kursförändring (kursrisk) som kan uppkomma under löptiden på grund av att marknadsräntorna förändras, dels att emittenten kanske inte klarar att återbetala lånet (kreditrisk). Lån för vilka fullgod säkerhet för återbetalningen har ställts är därvid typiskt sett mindre riskfyllda än lån utan säkerhet. Rent allmänt kan dock sägas att risken för förlust på räntebärande instrument kan anses som lägre än för aktier. Ett räntebärande instrument utgivet av en emittent med hög kreditvärdighet kan således vara ett bra alternativ för den som vill minimera risken att sparkapitalet minskar i värde och kan vara att föredra vid ett kortsiktigt sparande. Även vid långsiktigt sparande där kapitalet inte skall äventyras, t ex för pensionsåtaganden, är inslag av räntebärande placeringar mycket vanliga. Nackdelen med en räntebärande placering är att den i regel ger en låg värdestegring. Exempel på räntebärande placeringar är sparkonton, privatobligationer och räntefonder.

Marknadsräntorna fastställs varje dag såväl på instrument med kort löptid (mindre än ett år) t ex statsskuldväxlar som på instrument med längre löptider t ex obligationer. Detta sker på

penning- och obligationsmarknaden. Marknadsräntorna påverkas av analyser och bedömningar som Riksbanken och andra större institutionella marknadsaktörer gör av hur utvecklingen av ett antal ekonomiska faktorer som inflation, konjunktur, ränteutvecklingen i Sverige och i andra länder osv kommer att utvecklas på kort och lång sikt. Riksbanken vidtar även s k penningpolitiska operationer i syfte att styra utvecklingen av marknadsräntorna så att inte inflationen stiger över ett visst fastställt mål. De finansiella instrument som handlas på penning- och obligationsmarknaden (t ex statsobligationer, statsskuldväxlar och bostadsobligationer) handlas ofta i mycket stora poster (mångmiljonbelopp).

Om marknadsräntorna går upp kommer kursen på utelöpande (redan utgivna) räntebärande finansiella instrument att falla om de har fast ränta, eftersom nya lån ges ut med en räntesats som följer aktuell marknadsränta och därmed ger högre ränta än vad utelöpande instrumentet ger. Omvänt stiger kursen på utelöpande instrument när marknadsräntan går ned.

Lån utgivna av stat och kommun anses vara riskfria vad gäller återbetalningen, vilket således gäller för stats- och kommunobligationer. Andra emittenter än stat och kommun kan ibland, vid emission av obligationer, ställa säkerhet i form av andra finansiella instrument eller annan egendom (sak- eller realsäkerhet).

Det finns även andra räntebärande instrument som innebär en högre risk än obligationer om emittenten skulle få svårigheter att återbetala lånet, t ex förlagsbevis.

En form av ränterelaterade instrument är säkerställda obligationer. Dessa är förenade med en särskild förmånsrätt enligt speciell lagstiftning. Regelverket kring säkerställda obligationer syftar till att en investerare skall få full betalning enligt avtalad tidplan även om obligationens utgivare skulle gå i konkurs. Det kan emellertid finnas förhållanden som skulle kunna leda till att investeraren ändå inte får fullt betalt, t ex om bristande uppfyllelse av olika krav på matchning mellan olika tillgångar och skulder skulle uppstå.

5. Derivatinstrument

5.1 Allmänt om risker med derivatinstrument

Handel med derivatinstrument är förknippad med särskilda risker, vilka närmare kommer att beskrivas i denna information. Kunden svarar själv för riskerna och måste därför själv hos anlitat värdepappersföretag - eller genom sitt kapitalförvaltande ombud - skaffa sig kännedom om de villkor, i form av allmänna villkor, prospekt eller liknande, som gäller för handel med sådana instrument och om instrumentens egenskaper samt de risker som är förknippade därmed. Information för bevakning (kursuppgifter m m) kan fås t ex via handelsplatsernas hemsidor, i dagstidningar och andra media samt från kundens värdepappersföretag. Kunden bör vidare i eget intresse vara beredd att snabbt vidta åtgärder, om detta skulle visa sig påkallat, exempelvis genom att ställa ytterligare säkerhet eller att avsluta sina placeringar i derivatkontrakt (kvitta ut eller stänga sina positioner) genom köp eller försäljning av motverkande kontrakt.

5.2 Användningen av derivatinstrument

Derivatinstrument är en form av avtal (kontrakt) där själva avtalet är föremål för handel på kapitalmarknaden. Derivatinstrumentet är knutet till en underliggande egendom eller ett underliggande värde. Denna egendom eller detta värde (i fortsättningen kallat enbart egendom) kan utgöras av ett finansiellt instrument, någon annan tillgång med ekonomiskt värde, t ex valuta eller råvara, eller någon form av värdemätare, t ex ett index. Derivatinstrument kan användas för att skapa ett skydd mot en oönskad prisutveckling på den underliggande egendomen. De kan också användas för att uppnå vinst eller avkastning med en mindre kapitalinsats än vad som krävs för att göra en motsvarande affär direkt i den underliggande egendomen. Derivatinstrument kan också användas för andra syften. Användningen av derivatinstrument bygger på en viss förväntning om hur priset på den underliggande egendomen kommer att utvecklas under en viss tidsperiod. Innan handel påbörjas med derivatinstrument är

det således viktigt att kunden för sig själv klargör syftet därmed och vilken prisutveckling på underliggande egendom som kan förväntas samt grundat på detta väljer rätt derivatinstrument eller kombination av sådana instrument.

5.3 Olika slag av derivatinstrument

Huvudtyperna av derivatinstrument är optioner, terminer och swapavtal.

En option är ett avtal som innebär att den ena parten (utfärdaren av ett optionskontrakt) förpliktar sig att köpa eller sälja den underliggande egendomen av eller till den andra parten (innehavaren av kontraktet) till ett på förhand bestämt pris (lösenpriset). Avtalet kan, beroende på slag av option, antingen utnyttjas när som helst under löptiden (amerikansk option) eller endast på slutdagen (europeisk option). Innehavaren betalar en ersättning (premie) till utfärdaren och får en rätt att utnyttja kontraktet men har ingen skyldighet att göra det. Utfärdaren är däremot skyldig att infria kontraktet om innehavaren begär det (löser optionen). Kursen på optioner följer normalt priset på den underliggande egendomen. Risken för den som förvärvar en option är, om inte riskbegränsande åtgärder vidtas, att optionen minskar i värde eller förfaller värdelös på slutdagen. I det senare fallet är den vid förvärvet betalda premien för optionen helt förbrukad. Utfärdaren av en option löper en risk som i vissa fall, om inte riskbegränsande åtgärder vidtas, kan vara obegränsat stor. Kursen på optioner följer normalt kursen på motsvarande underliggande aktier eller index, men med större kurssvängningar än dessa.

En termin innebär att parterna ingår ett ömsesidigt bindande avtal med varandra om köp respektive försäljning av den underliggande egendomen till ett på förhand avtalat pris och med leverans eller annan verkställighet, t ex kontantavräkning, av avtalet vid en i avtalet angiven tidpunkt (stängningsdagen). Någon premie betalas inte eftersom båda parter har motsvarande skyldigheter enligt avtalet.

Ett swapavtal innebär att parterna överenskommer om att löpande erlagga betalningar till varandra, exempelvis beräknade på fast respektive rörlig ränta (ränteswap), eller att vid en viss tidpunkt utbyta (på engelska: to swap) någon form av egendom med varandra, t ex olika slag av valutor (valutaswap).

Handel förekommer också med vissa köp- och säljoptioner med längre löptider, i Sverige vanligen kallade warranter. Warranter kan utnyttjas för att köpa eller sälja underliggande aktier eller i andra fall ge kontanter om kursen på underliggande aktie utvecklas på rätt sätt i förhållande till warrantens lösenpris. Teckningsoptioner (eng. subscription warrants) avseende aktier kan inom en viss tidsperiod utnyttjas för teckning av motsvarande nyutgivna aktier.

Hävstångscertifikat, som ofta kallas enbart certifikat, är ofta en kombination av ex vis en köp- och en säljoption och är beroende av en underliggande tillgång, exempelvis en aktie, ett index eller en råvara. Ett certifikat har inget nominellt belopp. Hävstångscertifikat skall inte förväxlas med

t ex företagscertifikat, vilket är en slags skuldebrev som kan ges ut av företag i samband med att företaget lånar upp pengar på kapitalmarknaden.

En utmärkande egenskap för hävstångscertifikat är att relativt små kursförändringar i underliggande tillgång kan medföra avsevärda förändringar i värdet på innehavarens placering. Dessa förändringar i värdet kan vara till investerarens fördel, men de kan också vara till investerarens nackdel. Innehavare bör vara särskilt uppmärksamma på att hävstångscertifikat kan falla i värde och även förfalla helt utan värde med följd att hela eller delar av det investerade beloppet kan förloras. Motsvarande resonemang kan i många fall gälla även för optioner och warranter.

Den typ av kombinerade produkter som beskrivits ovan, som innehåller två eller flera olika delar, kallas vanligen för strukturerade produkter. De utfärdas ofta av värdepappersinstitut. Strukturerade produkter är således en samlingsbenämning för olika produkter. När man generellt talar om strukturerade produkter menas oftast olika former av indexobligationer, varav

den vanligaste formen är aktieindexobligationer. Men även t ex omvända konvertibler och hävstångscertifikat är exempel på strukturerade produkter.

Derivatinstrumenten kan kombineras på visst sätt för att skapa t ex ett visst skydd mot prisförändring på underliggande egendom, eller för att uppnå ett visst ekonomiskt resultat i förhållande till den förväntade prisutvecklingen på underliggande egendom.

Vid handel i kombinerade produkter är det viktigt att sätta sig in i produktens olika beståndsdelar och hur dessa samverkar. I vissa fall kan beståndsdelarnas samverkan innebära en högre risk än varje beståndsdel för sig. En närmare beskrivning av en viss produktens olika beståndsdelar och på vilket sätt dessa samverkar kan fås bl a från utfärdande emittent eller värdepappersföretaget.

5.4 Karaktäristiska egenskaper hos derivatinstrument

Handel med derivatinstrument kan beskrivas som handel med eller förflyttning av risker. Den som exempelvis befarar en kursnedgång på marknaden kan köpa säljoptioner som ökar i värde om marknaden faller. För att minska eller slippa risken för kursnedgång betalar köparen en premie, dvs vad optionen kostar.

Handel med derivat kan i många fall sägas vara mindre lämpligt för nybörjare, eftersom sådan handel kräver särskild sakkunskap. Det är därför viktigt att uppmärksamma följande karaktäristiska egenskaper hos derivatinstrument för den som avser att handla med sådana instrument. Konstruktionen av derivatinstrument gör att prisutvecklingen på den underliggande egendomen får genomslag i kursen eller priset på derivatinstrumentet. Detta prisgenomslag är ofta kraftigare i förhållande till insatsen (erlagd premie) än vad värdeförändringen är på den underliggande egendomen. Prisgenomslaget kallas därför hävstångseffekt och kan leda till större vinst på insatt kapital än om placeringen hade gjorts direkt i den underliggande egendomen. Å andra sidan kan hävstångseffekten lika väl medföra större förlust på derivatinstrumentet jämfört med värdeförändringen på den underliggande egendomen, om prisutvecklingen på den underliggande egendomen blir annorlunda än den förväntade. Hävstångseffekten, dvs möjligheten till vinst respektive risken för förlust, varierar beroende på derivatinstrumentets konstruktion och användningssätt. Stora krav ställs därför på bevakningen av prisutvecklingen på derivatinstrumentet och på den underliggande egendomen. Investeraren bör i eget intresse vara beredd att agera snabbt, ofta under dagen, om placeringen i derivatinstrument skulle komma att utvecklas i ofördelaktig riktning. Det är också viktigt att i sin riskbedömning beakta att möjligheten att avveckla en position/ett innehav kan försvåras vid en negativ prisutveckling.

Den part som åtar sig en förpliktelse genom att utfärda en standardiserad option eller ingå ett standardiserat terminsavtal är från början tvungen att ställa säkerhet för sitt åtagande. I takt med att priset på den underliggande egendomen med tiden utvecklas uppåt eller nedåt och således värdet på derivatinstrumentet ökar eller minskar, skiftar också kravet på säkerhet. Ytterligare säkerhet i form av en tilläggssäkerhet kan därefter komma att krävas. Hävstångseffekten gör sig således gällande även på säkerhetskravet, som kan förändras snabbt och kraftigt. Om inte kunden ställer tillräcklig säkerhet, har motparten eller värdepappersföretaget i allmänhet förbehållit sig rätten att utan att höra kunden avsluta placeringen (stänga positionen) för att minimera skadan. En kund bör således noga följa prisutvecklingen även med avseende på säkerhetskravet för att undgå en ofrivillig stängning av positionen.

Löptiden för derivatinstrument kan variera från mycket kort tid upp till flera år. Prisförändringarna är ofta störst på instrument med kort löptid. Priset på t ex en innehavd option sjunker i allmänhet allt snabbare mot slutet av löptiden p g a att det s k tidsvärdet avtar. Kunden bör således noga bevaka även löptiden på derivatinstrumentet.

5.5 Standardiserade och icke-standardiserade derivatinstrument

Derivatinstrument handlas i såväl standardiserad som icke standardiserad form.

Handel med standardiserade derivatinstrument sker på

reglerade marknader ("derivatbörser") och följer standardiserade avtalsvillkor. På den svenska derivatmarknaden erbjuds t ex OMX Nordiska Börs Stockholm AB (Stockholmsbörsen) och Nordic Growth Market NGM AB (NGM) standardiserad handel och clearing (avveckling av gjorda affärer) i bl a optioner och terminer. Standardiserad clearing av derivatinstrument som handlas på annat sätt än genom en derivatbörs förekommer också hos sådana derivatbörser. Handel respektive clearing hos en derivatbörs sker genom ett värdepappersföretag som deltar i handeln där.

En del värdepappersinstitut tillhandahåller egna former av derivatinstrument för vilka de vanligen ombesörjer såväl handel som affärsavveckling enligt särskilda avtal och villkor som tillhandahålls av institutet. Det är bl a sådana derivatinstrument som brukar betecknas som icke-standardiserade (OTC-derivat). Den som önskar handla med denna typ av icke-standardiserade derivatinstrument bör särskilt noga sätta sig in i de särskilda avtalsvillkor som tillämpas.

Handel med utländska standardiserade derivatinstrument följer normalt reglerna och villkoren i det land där börshandeln och clearingen är organiserad. Det är viktigt att notera att dessa utländska regler och villkor inte behöver sammanfalla med de som gäller för svenska förhållanden.

6. FONDER OCH FONDANDELAR

En fond är en "portfölj" av olika slags finansiella instrument, t ex aktier och obligationer. Fonden ägs gemensamt av alla som sparar i fonden, andelsägarna, och förvaltas av ett fondbolag. Det finns olika slags fonder med olika placeringsinriktning. Med placeringsinriktning menas vilken typ av finansiella instrument som fonden placerar i.

En aktiefond placerar allt eller huvudsakligen allt kapital som andelsägarna inbetalat i aktier. Det förekommer även blandfonder med både aktier och räntebärande instrument förekommer också, liksom rena räntefonder där kapitalet placeras huvudsakligen i räntebärande instrument. Det finns även till exempel indexfonder som inte förvaltas aktivt av

någon förvaltare utan som istället följer ett visst bestämt index.

Andelsägarna får det antal andelar i fonden som motsvarar andelen insatt kapital i förhållande till fondens totala kapital. Andelarna kan köpas och lösas in hos värdepappersinstitut som saluför andelar i fonden. Det är dock viktigt att beakta att de olika fonderna har förutbestämda tidpunkter då fonden är "öppen" för köp och inlösen, varför det inte alltid är möjligt med regelbunden handel. Andelarnas aktuella värde beräknas dagligen av fondbolaget och baseras på kursutvecklingen av de finansiella instrument som fonden normalt innehar.

En av idéerna med en aktiefond är att den placerar i flera olika aktier och andra aktierrelaterade finansiella instrument, vilket gör att risken för andelsägaren minskar jämfört med risken för den aktieägare som placerar i endast en eller i ett fåtal aktier. Andelsägaren slipper vidare att välja ut, köpa, sälja och bevaka

aktierna och annat förvaltningsarbete runt detta.

Fonder kan också delas in i värdepappersfonder (även kallade UCITS-fonder) och specialfonder. Samlingsnamnet för dessa är investeringsfonder och båda typerna regleras av den svenska lagen om investeringsfonder. Värdepappersfonder är de fonder som uppfyller det s k UCITS-direktivets krav, främst vad gäller placeringsbestämmelser och riskspridning. Såväl svenska som utländska värdepappersfonder (som fått tillstånd i sitt hemland inom EES), får säljas och marknadsföras fritt i samtliga EES-länder. Specialfonder (exempelvis s k hedgefonder) är fonder som på något sätt avviker från reglerna i UCITS-direktivet, och det är därför särskilt viktigt för en investerare i en specialfond att ta reda på vilka placeringsregler som gäller för fonden. Detta framgår av fondens informationsbroschyr och faktablad. Varje fondbolag är skyldigt att självmant erbjuda potentiella investerare det faktablad som avser fonden. Specialfonder får inte marknadsföras och säljas fritt utanför Sverige. För de fonder som placerar i utländska finansiella instrument tillkommer även en valutarisk (se även avsnitt 2.2 ovan).

7. BLANKNING

Blankning innebär att den som lånat finansiella instrument, och samtidigt förbundit sig att vid en senare tidpunkt till långivaren återlämna instrument av samma slag, säljer de lånade instrumenten. Vid försäljningen räknar låntagaren med att vid tidpunkten för återlämnandet kunna anskaffa instrumenten på marknaden till ett lägre pris än det till vilka de lånade instrumenten såldes. Skulle priset i stället ha gått upp, uppstår en förlust, vilken vid en kraftig prishöjning kan bli avsevärd. Kunden är införstådd med bl a följande:

att placering eller andra positioner i finansiella instrument sker på kundens egen risk;

att kunden själv noga måste sätta sig in i institutets allmänna villkor för handel med finansiella instrument och övrig information om aktuellt finansiellt instrument, dess egenskaper och risker;

att vid handel med finansiella instrument kontrollera avräkningsnota samt omgående reklamera fel;

att fortlöpande bevaka värdeförändringar på innehav av och positioner i finansiella instrument; samt

att själv initiera de åtgärder som erfordras för att minska risken för förluster på egna placeringar eller andra positioner.

Information om olika typer av finansiella instrument och handel med finansiella instrument jämte förslag till ytterligare litteratur på området återfinns också t ex på Konsumenternas bank- och finansbyrås hemsida, www.konsumentbankbyran.se, och på SwedSecs hemsida, www.swedsec.se.

ALLMÄNNA VILLKOR FÖR HANDEL MED FINANSIELLA INSTRUMENT

Uppdrag

Begäran ("order") från kunden om utförande av handel (uppdrag) innebär, såvida inte annat särskilt överenskommits, ett åtagande för värdepappersinstitutet (Institutet) att för kundens räkning söka träffa avtal avseende handel med finansiella instrument i enlighet med de villkor kunden lämnat. Institutet lämnar inte, såvida inte annat särskilt överenskommits, någon garanti för att ett uppdrag leder till handel. Institutet utför uppdrag i enlighet med tillämpliga marknadsregler och god sed på marknaden. Institutet är inte skyldigt att acceptera uppdrag. Institutet äger rätt att utan angivande av skäl avsäga sig uppdrag om Institutet skulle misstänka att ett utförande av uppdraget skulle stå i strid med bestämmelserna i vid var tid gällande lagstiftning om insiderbrott eller otillbörlig marknadspåverkan eller eljest skulle stå i strid med tillämpliga marknadsregler eller god sed på marknaden eller om Institutet av annan anledning skulle finna att det föreligger särskilda skäl därtill. Kunden är medveten om att Institutet kan spela in telefonsamtal i samband med att kunden lämnar Institutet uppdrag eller betalnings- eller leveransinstruktioner.

Kundens order gäller, om inte annat överenskommits, den dag ordern tas emot och längst till dess Institutet den dagen avslutar handeln med det slag av finansiellt instrument ordern avser.

Kommission och självinträde m. m.

Institutet får - om överenskommelse inte träffats om annat - utföra kundens uppdrag antingen genom avtal med annan för kundens räkning men i eget namn, d v s i kommission, eller genom att självt inträda som köpare eller säljare (s k självinträde). I det senare fallet gäller vad som stadgas om självinträde i lagen (1914:45) om kommission.

Vid självinträde anges det på avräkningsnotan att uppdraget utförts i egen räkning.

Om uppdraget utförts i kommission genom avtal med annan för kundens räkning och en juridisk person i Institutets företagsgrupp eller annan kund till Institutet är köpare eller säljare anges det på avräkningsnotan att uppdraget utförts inbördes i det fall uppdraget inte utfördes inom ramen för ett handelssystem som underlättar anonym handel.

Utförande av uppdrag på annat sätt

Om kundens uppdrag utförts genom avtal direkt med Institutet i annat fall än som sägs i föregående stycket anges det på avräkningsnotan att uppdraget utförts i egen räkning i det fall uppdraget inte utfördes inom ramen för ett handelssystem som underlättar anonym handel.

Om kundens uppdrag utförts genom avtal med annan för kundens räkning och en juridisk person i Institutets företagsgrupp eller annan kund till Institutet är köpare eller säljare anges det på avräkningsnotan att uppdraget utförts inbördes i det fall uppdraget inte utfördes inom ramen för ett handelssystem som underlättar anonym handel.

Om Institutet på särskild begäran av kund upprättat

avräkningsnota utan att ha köpt eller sålt de finansiella instrumenten för kundens räkning anges detta förhållande på avräkningsnotan exempelvis genom angivande av att Institutet endast medverkat vid utväxling av likvid och finansiella instrument.

Riktlinjer för utförande av order

Vid utförande av order för kunder som av Institutet generellt eller i särskilt fall behandlas som icke-professionella eller professionella kunder gäller Institutets vid var tid gällande särskilda riktlinjer för utförande av order samt sammanläggning och fördelning av order.

Utförande av s k execution-only tjänster

Vid utförande och/eller vidarebefordran av order på kundens initiativ (s k execution-only tjänster) avseende sådana okomplicerade instrument som anges 8 kap. 25 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden kommer Institutet regelmässigt inte att bedöma om den aktuella tjänsten eller det finansiella instrumentet passar kunden.

Köpuppdrag

Köparen skall till Institutet, enligt vad som framgår av avräkningsnotan, och om inte annat överenskommits, senast likviddagens morgon kl. 08.00 erlagga angivet totalbelopp i svenska kronor. Har uppdraget utförts i annan valuta än svenska kronor anges valutaslaget i avräkningsnotan. Vid växling av valuta anges den av Institutet tillämpade växlingskursen.

De finansiella instrument som uppdraget omfattar överförs till köparen, i den mån annat inte föranleds av lag, myndighets föreskrifter, speciella regler för ifrågakvarande instrument eller särskild överenskommelse med köparen,

- i fråga om instrument som skall ägarregistreras hos central värdepappersförvarare/ motsvarande eller instrument som skall förtecknas i depå hos Institutet, genom att Institutet vidtar de registreringsåtgärder som erfordras,

- i fråga om instrument som skall förtecknas i depå/ motsvarande hos annat depåförande institut, genom att köparen instruerar det institutet om mottagande av de instrument som uppdraget omfattar och

- i fråga om instrument som utfärdats i dokumentform, genom överlämnande till köparen.

Om inte annat följer av särskilda villkor för köpet, har Institutet, för att erhålla betalning för sin fordran, rätt att med det totalbelopp som framgår av avräkningsnotan belasta av köparen anvisat konto som denne har i Institutet.

Om konto inte anvisats eller medel saknas på anvisat konto, får annat konto som köparen har i Institutet belastas. Institutet får dessutom från mottagandet av uppdraget reservera medel för detta på konto som köparen har i Institutet.

Fullgör köparen inte sin betalningsskyldighet gentemot Institutet, har Institutet rätt till ränta på sin fordran till dess full betalning erlagts. Ränta beräknas från den likviddag som anges i avräkningsnotan eller den senare dag, då instrumenten fanns tillgängliga för köparen, till och med den

dag betalning sker. Ränta utgår för varje period om en vecka eller del av vecka, varunder dröjsmålet varar, efter en årlig räntesats som med åtta procentenheter överstiger den STIBOR-ränta (Stockholm Interbank Offered Rate) för en veckas upplåning, som fastställts två bankdagar före den första dagen i varje sådan period. Ränta utgår dock inte för någon dag efter lägre räntesats än som motsvarar den av Riksbanken fastställda, vid varje tid gällande referensräntan enligt 9 § räntelagen (1975:635) med tillägg av åtta procentenheter.

Institutet har panträtt i de köpta instrumenten till säkerhet för sin fordran på köparen i anledning av uppdraget. Institutet har rätt att vidta erforderliga åtgärder för att erhålla denna panträtt. Fullgör köparen inte sin betalningsskyldighet gentemot Institutet, får Institutet - på det sätt och vid den tidpunkt Institutet finner lämpligt - sälja berörda instrument eller vidta andra dispositioner för att avveckla affären. Institutet får för sådant ändamål teckna köparens namn och vidta de övriga åtgärder som kan erfordras i samband med avvecklingen. Institutet har rätt att ur behållningen likvid tillgodogöra sig vad som erfordras för betalning av Institutets fordran jämte ränta enligt ovan samt ersättning för Institutets arbete och kostnader samt i förekommande fall för valutakursförluster.

Om, vid försäljning eller andra dispositioner enligt vad nyss sagts, likviden inte täcker Institutets hela fordran, skall köparen svara för mellanskillnaden jämte ränta enligt ovan. Institutet får också för detta fall, i den ordning som ovan sagts, belasta konto som köparen har i Institutet.

Om Institutet efter det att avslut träffats inte inom skälig tid fullgjort vad på Institutet ankommer för att tillhandahålla köparen instrumenten, har köparen rätt att återkalla uppdraget och befrias från sina skyldigheter i anledning av detta.

Vad ovan sagts innebär inte någon inskränkning i de rättigheter som kan tillkomma Institutet på grund av lag.

Säljuppdrag

Institutet skall med anledning av uppdraget erhålla fri dispositionsrätt till de instrument som uppdraget omfattar.

Är instrumenten ägarregistrerade hos central värdepappersförvarare/ motsvarande eller förtecknade i depå hos Institutet, har Institutet rätt att vidta de registreringsåtgärder som erfordras.

I övriga fall skall säljaren, om inte annat överenskommits, samtidigt med att uppdraget lämnas vidta de åtgärder som erfordras för att Institutet skall erhålla fri dispositionsrätt till instrumenten. Därvid gäller

- i fråga om instrument förtecknade i depå/ motsvarande hos annat depåförande institut, att säljaren omgående skall instruera det institutet om skyndsamt överföring till Institutet av de instrument som uppdraget omfattar och

- i fråga om instrument som utfärdats i dokumentform, att säljaren skall överlämna dessa till Institutet.

Om Institutet inte samtidigt med uppdraget, eller inom annan överenskommen tid, erhållit fri dispositionsrätt till instrumenten, fullgör Institutet, på det sätt Institutet finner lämpligt, avtalet gentemot köparen genom att tillhandahålla denne andra instrument av samma slag. Säljaren skall ersätta Institutet kostnaden härför jämte ränta räknat från den dag kostnaden uppkom till och med den dag betalning sker. Ränta

utgår för varje period om en vecka eller del av vecka, varunder beloppet utestår obetalt, efter en årlig räntesats som med åtta procentenheter överstiger den STIBOR-ränta (Stockholm Interbank Offered Rate) för en veckas upplåning, som fastställts två bankdagar före den första dagen i varje sådan period. Ränta utgår dock inte för någon dag efter lägre räntesats än som motsvarar den av Riksbanken fastställda, vid varje tid gällande referensräntan enligt 9 § räntelagen (1975:635) med tillägg av åtta procentenheter.

Säljaren skall dessutom utge ersättning för Institutets arbete och kostnader samt i förekommande fall för valutakursförluster. Institutet får belasta av säljaren anvisat konto i Institutet för att erhålla betalning för sin fordran på säljaren. Om medel saknas på anvisat konto eller om konto inte anvisats, får annat konto som säljaren har i Institutet belastas.

Säljaren erhåller från Institutet, enligt vad som framgår av avräkningsnotan och om inte annat överenskommits, senast kl. 18.00 på likviddagen angivet nettobelopp. Har uppdraget utförts i annan valuta än svenska kronor anges valutaslaget i avräkningsnotan. Vid växling av valuta anges den av Institutet tillämpade växlingskursen. Har säljaren inte, samtidigt med att uppdraget lämnades eller vid annan överenskommen tidpunkt, vidtagit de åtgärder som erfordras för att Institutet skall erhålla fri dispositionsrätt till de instrument som uppdraget omfattar, erhåller säljaren likvid tidigast andra bankdagen efter det att Institutet fick tillgång till instrumenten, dock tidigast på angiven likviddag. Om säljaren vidtagit erforderliga åtgärder senare än kl. 12.00 viss bankdag kan detta i vissa fall anses ha skett först på följande bankdag.

Institutet skall vid dröjsmål från säljarens sida eller om Institutet eljest har skälig anledning därtill äga rätt att avsäga sig uppdraget och befrias från sina skyldigheter i anledning av detta.

Om säljaren vidtagit erforderliga åtgärder i samband med uppdraget, men Institutet efter det att avslut träffats inte inom skälig tid erlagt likvid i anledning av uppdraget, har säljaren rätt att återkalla uppdraget och befrias från sina skyldigheter i anledning av detta.

Annullering av order och makulering av avslut m m

Institutet äger rätt att annullera kundens order eller makulera avslut som träffats för kundens räkning i den omfattning som ordern annullerats eller avslutet makulerats av aktuell handelsplats. Samma rätt gäller om Institutet i annat fall finner annullering av order eller makulering av avslut vara påkallad med hänsyn till att ett uppenbart fel begåtts av Institutet, marknadsmotpart eller av kunden själv eller, om kunden genom order handlat i strid med gällande lag eller annan författning eller om kunden i övrigt brutit mot god sed på värdepappersmarknaden.

Om order annullerats eller avslut makulerats, skall Institutet utan oskäligt dröjsmål informera kunden om detta. Om handelsplatsen, till följd av handelsstopp, tekniskt fel eller liknande, annullerat samtliga order som berörs kommer Institutet att informera kunden endast om Institutet inte lägger in ordern på nytt, vilket i så fall normalt sker med oförändrade villkor.

Investerarskydd

Enligt lagen (1999:158) om investerarskydd har kunden, om denne i händelse av Institutets kon-kurs inte skulle få ut sina finansiella instrument hos Institutet, rätt till särskild ersättning med sammanlagt högst 250 000 kr. Nämnade ersättning kan även innefatta medel som Institutet tagit emot med redovisningsskyldighet. Kund som vill ha ersättning skall senast ett år från dagen för konkursbeslutet framställa sitt krav till Insättningsgarantinämnden, som efter prövning betalar ut ersättning.

Utlämnande av uppgift till annan, behandling av personuppgifter m m

Institutet kan, till följd av svensk/utländsk lag, svensk/utländsk myndighetsföreskrift eller beslut och/eller Institutets avtal med svensk/utländsk myndighet, handelsregler eller avtal/villkor för visst värdepapper, vara skyldigt att till annan lämna uppgift om kundens förhållanden. Det åligger kunden att på begäran av Institutet tillhandahålla den information, inkluderande skriftliga handlingar, som Institutet bedömer vara nödvändig för att fullgöra sådan skyldighet.

Institutet kommer att behandla kundens personuppgifter (såväl av kunden själv lämnade uppgifter som sådana uppgifter som kan komma att inhämtas från annat håll) i den utsträckning det krävs för fullgörande av Institutets rättsliga skyldigheter och Institutet får behandla kundens personuppgifter för information till kunden om regel/villkorsändringar, värdepapper, produkter och tjänster m m med anknytning till dessa Allmänna villkor. Behandling av kundens personuppgifter kan även komma att ske hos Institutet för ändamål som avser direkt marknadsföring. Kunden har rätt att en gång om året få veta vad som registrerats om Kunden samt att få rättelse gjord av eventuellt felaktig uppgift. Kunden skall i sådana fall vända sig till Institutet.

Reklamationer och hävning

Kunden skall påtala eventuella fel eller brister som framgår av avräkningsnota, att avräkningsnota uteblivit eller eventuella övriga fel eller brister vid uppdragets utförande, och kunden skall omgående underrätta Institutet om detta (reklamation). Om kunden vill begära hävning av ett köp- eller säljuppdrag skall detta uttryckligen och omgående framföras till Institutet. Om reklamation eller begäran om hävning inte lämnas omgående förlorar kunden rätten att begära ersättning, häva uppdraget eller kräva andra åtgärder från Institutets sida.

Begränsning av Institutets ansvar

Institutet är inte ansvarigt för skada som beror av svenskt eller utländskt lagbud, svensk eller utländsk myndighetsåtgärd, krigshändelse, strejk, blockad, bojkott, lockout eller annan liknande omständighet. Förbehållet i fråga om strejk, blockad, bojkott och lockout gäller även om Institutet självt är föremål för eller vidtar sådan konfliktåtgärd.

Skada som uppkommit i andra fall skall inte ersättas av Institutet, om det varit normalt aktsamt.

Institutet svarar inte för skada som orsakats av svensk eller utländsk handelsplats, depåförande institut, central värdepappersförvarare, clearingorganisation, eller andra som tillhandahåller motsvarande tjänster, och inte heller av uppdragstagare som Institutet med tillbörlig omsorg anlitat eller som anvisats av kunden. Detsamma gäller skada som orsakats av att ovannämnda organisationer eller uppdragstagare blivit insolventa. Institutet svarar inte för skada som uppkommer för kunden eller annan i anledning av förfogandeinskränkning som kan komma att tillämpas mot Institutet beträffande finansiella instrument.

Institutet ansvarar dock inte för indirekt skada, om inte den indirekta skadan orsakats av Institutets grova vårdslöshet.

Föreligger hinder för Institutet, på grund av omständighet som anges i första stycket, att helt eller delvis utföra köp- eller säljuppdrag avseende finansiella instrument får åtgärd uppskjutas till dess hindret har upphört. Om Institutet till följd av sådan omständighet är förhindrat att verkställa eller ta emot betalning/ leverans, skall Institutet respektive kunden inte vara skyldiga att erlægga ränta.

Vad ovan sagts gäller i den mån inte annat följer av lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument.

Meddelanden

Meddelande som avsänts av Institutet med rekommenderat brev eller vanligt brev skall anses ha nått kunden senast femte bankdagen efter avsändandet, om brevet sänts till den adress som kunden uppgivit.

Meddelande genom telefax, telex, S.W.I.F.T., Internet eller annan elektronisk kommunikation skall anses ha kommit kunden tillhanda vid avsändandet om det sänts till av kunden uppgivet nummer eller elektronisk adress. Om ett sådant meddelande når kunden på icke normal kontorstid skall meddelandet anses ha kommit mottagaren tillhanda vid början av påföljande bankdag.

Meddelande från kunden till Institutet skall ställas till den adress som anges i Depå-/konto-avtalet/Handelsavtalet, såvida Institutet inte begärt svar till annan adress. Meddelande från kunden skall anses ha kommit Institutet tillhanda den bankdag meddelandet kommit fram till nämnda adress.

Tillämplig lag

Tolkning och tillämpning av dessa villkor och Institutets särskilda riktlinjer för utförande av order samt sammanläggning och fördelning av order skall ske enligt svensk rätt.